

Piret Hartman
Regionaal- ja Põllumajandusministeerium

.06.2024. nr 1-6/24-4/6

Kollektiivne pöördumine
„Loom ei ole asi! Tema koht ei ole poeletil.“

Austatud regionaalminister

2024. aasta 4. jaanuaril esitati Rahvaalgatus.ee kaudu Riigikogule kollektiivne pöördumine „Loom ei ole asi! Tema koht ei ole poeletil.“ Riigikogu juhatus võttis algatuse menetlusse 09.01.2024 ja suunas selle menetlemiseks maaelukomisjonile.

Maaelukomisjon arutas pöördumist viiel istungil. Esimesel, 12.02.2024 toimunud arutelul (komisjoni istungi protokoll) tutvustasid kollektiivse pöördumise algatamise asjaolusid ja selles tehtud ettepanekuid pöördumise algatajate esindajad. Põhjustena, miks otsustati pöördumine algatada, tõid külalised välja järgmist:

- kauplustes ei ole võimalik tagada loomadele loomupäraseid või sobivaid tingimusi;
- loomapoe töötajatel puudub asjakohane väljaõpe ja vajalikud teadmised; klienditeenindajad ei oska jagada soovitusi ega õpetusi looma eest hoolitsemiseks;
- loomad tuuakse poodidesse kaugelt väljastpoolt Eestit ning halbade transporditingimuste tõttu üle poole loomadest hukkub või on halvas tervislikus seisundis;
- puudub ülevaade, kuidas müügis olevad loomad on aretatud ning millistes tingimustes on loomi transporditud;
- poes müümine ei taga, et inimene on võimeline ja motiveeritud looma eest hoolitsema, kuna puudub taustakontroll;
- kauplustes müümine süvendab ühiskonnas levinud arusaama, et loom on asi või kaup, mitte elusolend, kellel on iseväärtus.

Neil põhjustel tehakse pöördumises ettepanek tunnistada kehtetuks loomakaitseseaduse (LoKS) § 33¹ (Lemmikloomade pidamine kaupluses) ning sätestada LoKSis lemmikloomade kaupluses müügi keeld.

Samal arutelul osales ka Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi toiduohutuse osakonna juhataja Pille Tammemägi, kes selgitas ministeeriumi vaadet pöördumises tehtud ettepanekute osas. Ta märkis, et pöördumises kirjeldatud juhtumite puhul on tegu kehtiva õiguse rikkumistega ning probleem on pigem järelevalves ja teadlikkuses. Loomade heaolu tuleb tagada nõuete täitmise, teadlikkuse, läbipaistvuse ning järelevalve, mitte keelamise kaudu. Lemmiklooma

müüja on seaduse mõistes loomapidaja, kes peab tagama loomade heaolu ning kelle üle teostatakse järelevalvet. Pigem tuleks üle vaadata loomaheaolu mõiste ning vajadusel seda täpsustada. Ministreeriumi esindaja lisas, et Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumis on koostamisel LoKSi muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsus, mille käigus saab arvestada pöördumises tõstatatud kitsaskohtadega. Lemmikloomade kauplustes müümise keelustamist eelnõus hetkel ei kavandata.

Komisjoni 13.02.2024 istungil (protokoll) andsid Põllumajandus- ja Toiduameti (PTA) esindajad ülevaate lemmikloomapoodides tehtud kontrollidest ning tuvastatud puudustest. Nad tõid keelustamise ühe ohuna välja, et lemmikloomade müük võib sellisel juhul muutuda illegaalseks. Lemmikloomade jaemüügiga tegelevad ettevõtted peavad oma tegevusest teavitama ning siis on võimalik teha ka järelevalvet. PTA esindajad toetasid ideed, et kaupluses võiksid olla pildid või videod loomadest, kuid loomad ise asuksid kõrvalruumis, kus neile on tagatud sobivad tingimused. Nad rõhutasid ka, et müüdavate loomadega peaksid kaasas olema nende päritolu tõendavad dokumendid.

Komisjon kohtus ka lemmikloomade jaemüügiga tegelevate ettevõtete esindajatega (komisjoni 20.02.2024 istungi protokoll), kes kinnitasid, et kaupluses on võimalik tagada nõuetekohased pidamistingimused. Samas viitasid nad, et lemmikloomade pidamise nõudeid oleks vaja kaasajastada ning kehtestada ka nõuded lemmikloomade pidamisele kaupluses, arvestades, et loom viibib kaupluses ajutiselt. Ka nemad tõid välja mure, et kauplustes müügi keelustamine võib kaasa tuua ebaseadusliku aretamise ja kauplemise kasvu. Kaupluste esindajad rõhutasid, et lemmikloomade müümine riigi poolt kontrollitud ja litsentseeritud müügikohtades on parim viis kaitsta loomi kontrollimatu aretuse ja väärkohtlemise eest. Nad pidasid vajalikuks inimeste teavitamist ja harimist loomaheaolu nõuete alal, ostjate vastutuse suurendamist ning karmimat järelevalvet müügikohtade üle.

Laiapõhjalisema tausta saamiseks palus komisjon teemast ülevaadet Eesti Maaülikooli (EMÜ) ekspertidelt (komisjoni 02.04.2024 istungi protokoll). Ekspertid olid seisukohal, et loomi ei peaks praegusel kujul müüma, kuid keelustamist nad ei pooldanud. Pigem tuleks muuta kehtivaid regulatsioone ja nõudeid. Nad toetasid lahendust, mille puhul poes oleksid vaid pildid või videod loomadest ning loomad ise asuksid kõrvalruumis. Nii väheneks ka emotsiooniostude tegemine. Kaupluste puhul peeti positiivseks seda, et neid PTA kontrollib ja puudusi on võimalik avastada. Ka EMÜ ekspertid märkisid, et järelevalvet on vaja tõhustada ning et loomaga peab kaasas käima vastav dokumentatsioon. Kaupluste töötajad peavad olema loomaheaolu alasel koolitatud, oskama looma ostjaid nõustada ning tõsta on vaja ka ostjate vastutust. Illegaalse müügi võimaliku kasvu osas märkisid nad, et seda esineb laialdaselt juba praegu.

Lisaks küsis komisjon kauplustes loomade müügi keelustamise ja ettevõtlusvabaduse piiramise proportsionaalsuse osas arvamust õiguskantslerilt ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt. Õiguskantsler märkis oma vastuses, et piiranguid kehtestades tuleb kaaluda, millised abinõud on vajalikud, sobivad ja mõõdukad, et oleks võimalik saavutada eesmärk, st loomade heaolu. Tähtis on, et loomade heaolu, majanduslikud tegurid ja praktilised kaalutlused oleksid tasakaalus, see tagaks piirangu proportsionaalsuse. Kui praegune olukord on tekkinud seetõttu, et kehtivaid norme ei täideta, siis ei ole lisapiirangute kehtestamisest ilmselt abi. Sel juhul tuleks mõelda, kuidas saaks tõhustada järelevalvet ning ettevõtjatele ja loomaomanikele loomade heaolu kohta laiemaid teadmisi pakkuda.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi hinnangul (vastuskiri) ei ole loomade müügi keelustamine kaupluses põhiseaduse mõttes proportsionaalne ning soovitakse pöördumises kirjeldatud probleeme lahendada leebemate meetmete abil (nõuete muutmise, teadlikkuse tõstmine, järelevalve tõhustamine).

Viimati arutas komisjoni kollektiivset pöördumist 04.06.2024, et kuulata ära komisjoniliikmete arvamused ja langetada otsus pöördumise kohta (komisjoni istungi protokoll). Komisjon oli seisukohal, et pöördumises kirjeldatud loomade väärkohtlemise juhtumite puhul on rikutud kehtivaid loomaheaolu nõudeid ning küsimus on eelkõige puudulikus järelevalves. Kauplustes loomade müügi keelustamist komisjoniliikmed ei toetanud, kuid tegid mitmeid ettepanekuid loomade heaolu parandamiseks. Kuivõrd Regionaal- ja Põllumajandusministeerium on juba alustanud ettevalmistusi loomaheaolu käsitlevate õigusaktide muutmiseks ning valminud on LoKSi muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsus, siis otsustati edastada komisjonipoolsed ettepanekud ministeeriumile kaalumiseks ning vajadusel vastavate õigusaktide muutmiseks. Olulisimaks pidasid komisjoniliikmed järelevalve tugevdamist kehtivate nõuete täitmise üle.

Loomade heaolu paremaks tagamiseks kauplustes tegi komisjon järgmised ettepanekud:

- 1) tõhustada järelevalvet loomaheaolu nõuete täitmise üle;
- 2) analüüsida lemmikloomade pidamise nõudeid ning vajadusel neid kaasajastada;
- 3) kaaluda eraldi nõuete kehtestamist loomade pidamisele kauplustes arvestusega, et loomad viibivad seal ajutiselt;
- 4) täiendada nõudeid selliselt, et kaupluses peetavad loomad ei puutuks küllastajatega kokku. Kaupluses oleksid küllastajatele näha vaid loomade fotod või videod, loomad ise asuksid kõrvalruumides.
- 5) töötajad, kes tegelevad kaupluses lemmikloomade eest hoolitsemise või nende müügiga, peavad olema läbinud vastava koolituse;
- 6) kaupluse töötaja peab ostjale selgitama, kuidas looma eest hoolitseda;
- 7) lemmiklooma ostmisel (ka e-poest) peavad loomaga kaasas olema tema päritolu tõendavad dokumendid; samuti info, kuidas looma eest hoolitseda;
- 8) vaja on ühiskonda harida loomaheaolu teemadel ning tõsta inimeste teadlikkust ja vastutust loomade eest hoolitsemisel.

Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹³ punktidele 5 ja 6 otsustas komisjon konsensusega kollektiivses pöördumises esitatud ettepanek tagasi lükata ning edastada komisjonipoolsed ettepanekud loomade heaolu tagamiseks kauplustes Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile seisukoha kujundamiseks ning lahendamiseks. Komisjon soovib ministeeriumilt tagasisidet, kas ja kuidas plaanib ministeerium loomaheaolu käsitlevate õigusaktide muutmisel komisjoni ettepanekutega arvestada.

Sellela on kollektiivse pöördumise „Loom ei ole asi! Tema koht ei ole poeletil.“ menetlus Riigikogus lõppenud. Komisjon teavitab oma otsusest pöördumisel märgitud kontaktisikuid.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Urmas Kruuse
esimees

Teadmiseks: Rahvaalgatus.ee
Anu Tensing

Merle Kruusimägi
631 6501 merle.kruusimagi@riigikogu.ee